

SPECIALUSIS KROVINYS

Karinių suvestinių duomenimis, Čečėnijoje kasdien žūva apie penkiolika karių. Pirmiausia į juos pataiko kulka ar skeveldra. Jie griūva ir miršta. Praėjus parai, dviem ar trimis, jų sustingusius kūnus pavyksta ištraukti ir pririšus prie kojos kareivišką diržą šliaužte partempti apšaudant snaiperiams. Žuvusiuosius vynioja į specialius sidabrinus maišus, krauna į sraigtasparnius ir gabena į Rostovą. Rostove juos atpažįsta, užvirina cinko karstuose ir siunčia į Maskvą.

Maskvoje, stoty arba oro uoste, karstus pasitinka kareiviai, tempia į sunkvežimį ir veža į kitą stotį ar oro uostą. Ten juos krauna į prekinį vagoną, ir vaikinai važiuoja namo.

O kareiviai sulipa į sunkvežimį ir grįžta atgal į pulką – pirmąjį komendantūros pulką, esantį Lefortove. Tai tas pats pulkas, kuris eina garbės sargybą oro uostuose pasitinkant įvairių šalių prezidentus. Reprerentacinis dalinys.

Tačiau tame reprerentaciniame pulke, įstrižai į dešinę nuo kontrolės punkto, yra tokios kareivinės. Tai

vaadinamasis *dyzeliatnikas*, nes ten savo likimo laukia „dyzeliai“ – dezertyrai, drausmės batalionų kariai. Kareiviai, dėl kokių nors priežasčių palikę savo dalinius: kas atsiliko po sužeidimo, kas iš atostogų negrįžo, o kas paprasčiausiai pabėgo, neištvėręs *dedovščinos*. Beveik visi iš Čečėnijos.

Čia, *dyzeliatnike*, jie laikinai, laukia, ar nuteis, ar nutrauks bylą ir išsiųs tarnauti į normalų dalinį. Jie ir gabena specialųjį krovinį. Vežioja cinko karstus. Kažkoks sadistinių polinkių turintis proto bokštas iš vadovybės nusprendė, kad šį darbą būtinai turi dirbti „dyzeliai“. Turbūt kad žiūrėdami į negyvus bendraamžius mąstyty, kaip blogai pasielgė – pabėgo iš Čečėnijos ir liko gyvi.

Cinkas labai sunkus. Apkaltas šiurkščiomis eglinėmis lentomis. Daugiau kaip dviejų metrų ilgio, metro aukščio ir metro pločio. Galvūgalyje prikalta lentelė užpustyta.

Nubraukęs ją pirštine, Taksas perskaitė:

– Pulkininkas. Iš Čečėnijos. Sunkus, velniai rautų. Atsi-
penėjo valdišką duoną ėsdamas. Na, trys keturi...

Giliai įkvėpę, kareiviai čiupo už išilgai dėžės prikaltų rankenėlių ir įsirežė, bandydami išprausti cinką į mašiną.

Kerziniiais batais apautos kojos slydo kietai suvažinėta snieglute – jie klibino ir stumdė karstą, bandydami po centimetrą įgrūsti jį į kėbulą. Galop, įtempę visas jėgas, vienu galingu trūktelėjimu įstūmė dėžę į mašiną – vos nesutraikė kojų talkinančiam krovikui.

– Viskas, važiuojam...

Kareivių vyresnysis, tamsaus gymio majoras piktomis akimis ir vešliais antakiais, stovėjo trypčiodamas prie mašinos. Rytmetinis speigas smelkėsi iki kaulų smegenų, jis pyko, kad kareiviai taip ilgai tamposi su tuo karstu.

Majorui net į galvą nešovė jiems padėti – pasipūtusiame veide buvo parašyta, kad dirbti su pavaldiniais jam neleidžia karininko orumas.

– O kur jį dabar, drauge majore?

– Į Domodedovą. Na, viskas, važiuojam, važiuojam! – Ir majoras šoko į šiltą kabiną.

Spaudė neįtikėtinas speigas. Sunkvežimiui lekiant MKAD' u – Maskvos automobilių kelių žiedu – vėjas pūtė kiaurai skylėtą tentą. Žvarbus žiemos oras su dygia ledine dulksna lindo po apykakle, po kepure, šerkšnu šalo prie blakstienų, kuteno šnerves.

Susirietęs ant suolo Artiomas nieko nemastė. Jis velniškai sušalo, apėmė visiška apatija. Ryte jiems per spūstis dvi valandas teko vilktis į Vnukovo muitinės terminalą pulkininko kūno, paskui vargti ten jį kraunant, o dabar reikia nugabenti į Domodedovą. „Truks dar kokias keturias valandas, ne mažiau, – sumetė Artiomas. – Kol nuvažiuosim, kol majoras susitars, kol iškrausim, kol grįšim... Taip, apie keturias valandas... Galima likti ir be pirštų.“ Dvi poros vilnonių kojinių ir ant kojų apvynioti laikraščiai negelbėjo – amžinai permirkę kerzai sudiržo, nelaike šilumos, Artiomas jau seniai nebejautė pėdų.

Kad ne taip pūstų, bandė pakišti kojas po vidury kėbulo riogsančiu karstu. Priešais sėdintis Taksas atsisuko į jį:

– Šalta?

– Velniškai, blyn, tuoj kanopas užversiu.

Taksas persėdo ant karsto, viena koja įsispyrė į galinį bortą, išsitraukęs cigaretę ištiesė Artiomui.

– Še, patrauk, pasidarys šilčiau.

Užsirūkė. Koja pabeldęs į karsto sienelę, Taksas pasakė:

– Kad tave kur, koks sunkus tas jautis pulkininkas. Galingas toksai, blyn. Štai kokią pašarvonę jam surentė. –

Taksas užsitraukė, mašliai išpūtė dūmus. – O gal pulkininko ten ir nėra... Šiaip, žemių dėl svorio pripylė, ir viskas – šekit, laidokit, brangi giminėle. Cinko vis tiek neatidarysi. Pavyzdžiui, vakar vežėm vieną vaikinuką iš Tambovo, tai karstas lengvutis lengvutis – dviese su Banginiu pakėlėm. Vyrai iš jo kuopos, lydėję vaikiną namo, sakė, kad ten tik koja. Tikrai žino, kad jo.

Artiomas pažvelgė į Taksą – tą pravardę šis gavo už linksną būdą, smailią šunišką nosį ir įprotį kaišioti ją kur reikia ir kur nereikia – kaip taksas į urvelį. Tačiau paprastas netašyto kaimiečio veidas turi suktumo. Ir apskritai visa jo povyza primena šykštų valstietį – senuką kapliuką. Ir nors Taksui, kaip ir jiems visiems, tik devyniolika, nuplikę smilkiniai ir nuolatinis nuovargis akyse liudija, kad per savo trumpą amželį jam teko vargo ragauti. Taksui, kaip ir Artiomui, nuskilo pataikyti į paskutinį šaukimą, skirtą Čečėnijai, – taigi jis spėjo atsikąsti savąjį karo kąsnį.

Jūdviejų santykiai buvo panašūs į draugystę. Tačiau dabar, žiūrėdamas į įžūlias Takso akis, Artiomas staiga pajuto jam antipatiją, beveik pasišlykštėjimą. O tas pešė dūmą patogiai įsitaisęs ant karsto, supdamas koją. Artiomas pažvelgė į lentelę: taip ir yra, karstą ikėlė kojomis į priekį, kita vertus, juk jie niekada neteikė reikšmės tokioms smulkmenoms – kojomis ar galva, koks skirtumas, pulkininkui dėl to nei šilta, nei šalta. Tačiau dabar karstas stovėjo kojomis pirmyn, Artiomas pagalvojo, kad Taksas sėdi padėjęs nutrintomis Afganistano kampanijos laikų kelnėmis aptemptą užpakalį pulkininkui tiesiai ant veido, žinoma, jeigu šis dar turi veidą, ir jam pasidarė nemalonu.

– Nulipk nuo karsto.

– Ką? – Taksas neišgirdęs nerūpestingai palinko prie Artiomo.

– Sakau, lipk nuo karsto, *sūka!* – sustūgo Artiomas. Antipatiją akimirksniu užgožė įsiūtis, šmėkštelėjo mintis, kad Taksui vėl pradėjus laidyti primityvius juokelius nesusi- valdys ir išmes jį iš mašinos.

Matyt, Taksas irgi tai pajuto:

– Kvailys.

Nė kiek neįsižeidęs persėdo ant suolo.

Artiomas žiūrėjo į Taksą, Taksas abejingai – į kelią. Netikėtai pratrūkęs įsiūtis taip pat staiga ir praėjo, Artiomas ir pats nebegalėjo suprasti, ko taip staiga išplieskė.

Kareiviai visada sėdi ant karstų, žinoma, jei tik nėra kas lydi, – tai niekada niekam nekėlė jokių jausmų. Cinkai kur kas patogesni nei žemučiai išalę suolo liai, o nuolatinis mirties artumas visiems seniai tapo įpročiu. Kai karstus į oro uostus ar stotis vežioji po penkis kartus per dieną, nutaisyti liūdną išraišką būtų paprasčiausiai kvaila. Toks požiūris nereiškia nepagarbos mirusiems, tiesiog tie žmonės mirė, jiems nuspėjaut, kur sėdi vaikinai, vežantys juos namo.

Jie ir patys galėjo mirti – kiekvienas iš jų turėjo daugiau negu pakankamai šansų štai šitaip trinksėti išalusiame sunkvežimyje, kaip rąstigalis šokčioti savo metaliniame karste, bet jiems pasisekė, todėl jie dabar vežioja tuos, kuriems ne taip pavyko.

„Mes visi – cinikai, – žiūrėdamas į vaikus mąstė Artiomas, – vos devyniolikos, o jau visi numirėliai. Kaip mums gyventi toliau? Kaip mums po šitų karstų miegoti su moterimis, gerti alų, džiaugtis gyvenimu? Mes sukriošę labiau už šimtamečius senius. Jie bent jau bijo mirties, o mes nieko nebijom, nieko nenorim. Mes seni, nes senatvė juk ir yra gyvenimas praeitimi, gyvenimas prisiminimais. O mums liko tik praeitis. Karas buvo svarbiausias mūsų

gyvenimo darbas, ir mes jį nudirbom. Karas – tai, kas buvo geriausia, tai, kas buvo šviesiausia mano gyvenime. Nieko geresnio jau nebus. Ir viskas, kas mano gyvenime buvo juodžiausia, bjauriausia, – irgi karas. Nieko blogiau taip pat nebus. Gyvenimas nugyventas.“

...Temo. Naktinė Maskva įžiebė savo šviesas, sunkios, dribsniais krintančios snaigės blausioje lempučių šviesoje atrodė apgaulingai šiltos.

Artiomas galutinai sustiro. Jie šešias valandas kratėsi kiaurai išalusiame, per visus plyšius perpučiamame kėbule, ir Artiomas baigė nusikamuoti nuo šalčio.

Pulkininką atidavė Domodedove, kėbule atsilaisvino vieta, todėl dabar jie visą laiką beldė kojomis į dugną, stumdėsi bandydami sušilti ir nuolat trynė nosis bei skruostus, ant kurių vis iššokdavo baltos nuožvarbų dėmės. Sunkvežimiui stabtelėjus ties šviesoforais, praeiviai nustebę gręžiojosi į aimanas ir keiksmus, sklindančius iš kėbulo.

Nusiavęs batą Artiomas kaip paklaikęs masažavo ledinę pabalusią koją. Kojinę susigrūdo po pažastimi, kad prisi- trauktų šilumos, o pats vis trynė ir trynė stiklinius pirštus, stengdamasis atnaujinti kraujo apytaką.

Putli prašmatni blondinė audinių kailinukais, sėdinti prie raudono „Nissano“ vairo, apstulbusi spoksojo į jį ir su pasidygėjimu raukė lūpas. Jie stovėjo prie šviesoforo ties viešbučiu „Balčiug“, Artiomas pajuto, kad jo nuoga koja Maskvos centre atrodo keistokai. Ir dar pasijuto nevisavertis. Senas suskretęs bušlatas, kerzai, keturi mėnesiai tarp gyvybės ir mirties, nesuvirškinta šuniena, lavonai, utėlės, neviltis, baimė... Ir „Balčiugas“ – brangūs automobiliai, kazino, alus, merginos, linksmybės, vėjai galvoje...